

Pregledni znanstveni članek (1.02)
Bogoslovni vestnik 75 (2015) 4, 771—780
 UDK: 159.922.2
 Besedilo prejeto: 08/2015; sprejeto: 11/2015

Nataša Rijavec Klobučar

Rojstvo otroka: priložnost za duhovno učenje

Povzetek: Prehod v starševstvo pomeni za partnerja intenzivno izkušnjo ob soočanju s spremembami ob rojstvu prvega otroka, ki zajemajo različna področja. Te spremembe so bodisi negativne ali pozitivne in prinašajo priložnosti za duhovno učenje. Prispevek se usmerja na preučevanje duhovnega učenja, ki je opredeljeno kot oblikovanje pomenov izkušnji, v partnerskem odnosu ob rojstvu prvega otroka, in na podlagi življenjskih zgodb desetih parov ugotavlja, da poteka duhovno učenje v povezavi z različnimi spremembami ob tej življenjski tranziciji. Rezultati raziskave, v kateri so bili polstrukturirani intervjuji opravljeni med nosečnostjo in po rojstvu otroka, so pokazali, da se duhovno učenje kaže v večji povezanosti med partnerjema, v spremenjenih odnosih z izvorno družino, v oblikovanju novih smislov življenja, v povezavi z religijo in v doživljanju čustev.

Ključne besede: duhovno učenje, rojstvo otroka, spremembe, partnerski odnos

Abstract: **The Birth of a Child: an Opportunity for Spiritual Learning**

The transition to parenthood is an intense experience for a couple facing the changes at the birth of their first child; the changes in different areas are either negative or positive and provide an opportunity for spiritual learning. The paper examines spiritual learning through making sense of the experience of birth of the first child based on the life stories of ten adult couples making the transition to parenthood, and shows that spiritual learning occurs in different spheres of life. Two semi-structured interviews were conducted per couple, one during pregnancy and the other after childbirth; the results showed that spiritual learning leads to improved relations between partners, changed relations with the original families, formation of new meanings of life, connectedness with religion, and experiencing emotions.

Key words: spiritual learning, childbirth, changes, marital relationship

1. Uvod

1.1 Spremembe ob rojstvu kot priložnost za rast in za učenje

Rojstvo otroka je prepoznano kot ena glavnih življenjskih prelomnic v življenjskem ciklu posameznika ali para; s svojo vpetostjo v različnost socialnih, kulturnih, zgodovinskih in ekonomskih okoliščin že več kakor petdeset let ostaja zanimivo tudi

za raziskovalce (Belsky 1994; Cowan in Cowan 1992; Feeney idr. 2001; LeMasters 1957; Rossi 1968; Shapiro in Gottman 2005; Simonič in Poljanec 2014, 272–273). Poleg različnih vidikov in dejavnikov, prepletenih z nastajanjem tako imenovane družine prokreacije, pogosto postavljajo v središče raziskovanja spremembe, s katerimi se moški in ženska soočata med nosečnostjo in do konca prvega leta otrokovega življenja.

Med te spremembe sodijo zadovoljstvo in kakovost partnerskega odnosa, odnosi z izvorno družino, spremembe v socialnih vlogah in v identiteti, navadah, vrednotah, konfliktih, porazdelitvi gospodinjanskega dela, karieri in v spolnosti (Belsky 1994, 75–237; Cowan in Cowan 1992, 105–150; Doss idr. 2009, 601; Feeney idr. 2001, 110–168; Gottman, Shapiro in Parthemer 2004, 28; Halford, Petch in Credenly 2009, 89–92; Mitnick, Heyman in Smith Sleep 2009, 849; Shapiro in Gottman 2005, 1–4, 22–24; Simonič in Poljanec 2014, 271). Spremembe ob prihodu novega družinskega člana so čustvene, racionalne in/ali duhovne (Belsky 1994; Cowan in Cowan 2000; Mitnick, Heyman in Smith Sleep 2009, 849; Schulz, Cowan in Cowan 2006, 20–23; Shapiro in Gottman 2005, 22–24), partnerja jih doživljata bodisi negativno bodisi pozitivno in pomenijo potencial za učenje in za razvoj.

V prispevku bomo pozornost usmerili na preučevanja sprememb v partnerskem odnosu na prehodu v starševstvo z vidika duhovnega učenja (Tisdell 2003, 2007, 538–359). Opredeljujemo ga v skladu s teorijo transformativnega učenja, ki pojasnjuje, kako se odrasli učijo ob spreminjanju pomenov svoji lastni izkušnji (Mezirow 1996, 161–163; Tisdell 2007, 538). Teorija transformativnega učenja izpostavlja proces, znotraj katerega posameznik v odraslosti spoznava in spreminja strukturo svojih pomenov, ki uokvirjajo človekovo mišljenje, čustvovanje in delovanje; človek poudari spremembe v zaznavanju sebe in sveta in preučuje, kako interpretira svoje izkušnje (Mezirow 1991, 2000, 2009, 91–104).

Človek ustvarja nove ali spreminja že obstoječe pomene izkušnjam (Mezirow 1996, 162), spremenjeni pomeni pa vplivajo na njegove nadaljnje izkušnje. Spreminjanje strukture pomenov, tako imenovanega referenčnega okvira, ki je v kulturno okolje vpeti okvir, skozi katerega človek zaznava in interpretira sveta, poteka na štiri načine: ob dopolnjevanju obstoječega referenčnega okvira, ob oblikovanju novega, ob transformaciji mentalnih navad in ob transformaciji zornega kota (Mezirow 2000, 19). Referenčni okvir ima namreč dve dimenziji, tako imenovane mentalne navade (*habits of mind*) kot razmeroma trajen način mišljenja, delovanja in čustvovanja, ki se izraža v drugi dimenziji, v tako imenovanem zornem kotu (*points of view*) kot specifičnem pogledu na nekaj. Za učenje je potreben tudi tako imenovani racionalni dialog, v katerem posameznik preverja veljavnost obstoječih shem pomenov ali veljavnost novih (Mezirow 2000, 10–11). Tovrstni racionalni dialog pomeni varen partnerski odnos. Transformativna izkušnja je pogosto povezana z globoko spremembo v posameznikovem kognitivnem, čustvenem in duhovnem načinu življenja (Dirkx 2006, 20; Dirkx, Mezirow in Cranton 2006, 133), sprožijo pa jo pomembni življenjski dogodki, tranzicije in preizkušnje, ki so za človeka pomembni. Začne se s situacijo, ki jo človek občuti kot »brezizhodno dilemo« (*disorienting dilemma*) (Mezi-

row 1991, 168). Prehod v starševstvo je intenzivna izkušnja, s katero partnerski odnos postane občutljiv ob prilagajanju na nove odgovornosti in spremembe, ko se ob ohranjanju partnerskega odnosa moški in ženska učita starševske vloge.

1.2 Duhovno učenje kot oblikovanje pomenov izkušnji

Različne dimenzije duhovnega učenja so poudarjene znotraj teorije transformativnega učenja (Brooks 2000, 161–162; Capeheart-Meninghall 2005; Dirx, Mezirow in Cranton 2006, 129–135; English in Gillen 2000; Tisdell 2003; Tisdell in Toliver 2001). Nekateri (Dirx, Mezirow in Cranton 2006, 129) izpostavljajo vlogo imaginacije, Healy (2000) preučuje duhovne dimenzije pri meditaciji, Tisdell (2003, 28–29) opredeljuje duhovnost v smeri povezave z višjo silo, v povezavi z religioznim kontekstom, z izkušanjem celovitosti, zdravljenja in v povezanosti z vsemi stvarmi.

V raziskavi smo upoštevali opredelitev duhovnega učenja v kontekstu oblikovanja pomenov izkušnji (Tisdell 2007, 538), saj odrasli – tako English in Gillen (2000, 19–22) – vedno iščejo smisel v življenju in oblikujejo pomen svojim izkušnjam.

Nekatere raziskovalke (Tanyi 2002, 506; Tisdell 2003, 9; 2007, 538) poudarjajo, da govorimo pri duhovnosti o iskanju smisla, o oblikovanju pomena, posebno znotraj nekega določenega kulturnega konteksta, ki ga sestavljajo enake vrednote, navade, prepričanja, vedenje in jezik. Duhovnost ni enaka religiji, ki je pogosto povezana z organizirano dejavnostjo in d pripadnostjo verski skupnosti, pravi Tisdell (2003, 309) in duhovnost razume kot individualno prepričanje in izkušnjo višje moči, višjega namena.

Značilnosti duhovnega učenja

- Religija in duhovnost nista enaki, čeprav je duhovnost v nekaterih primerih povezana z religijo. Duhovnost vključuje povezanost s tako imenovano življenjsko močjo, z Bogom, z višjo energijo, z veliko Skrivnostjo.
- Duhovnost zadeva zavedanje in spoštovanje celovitosti in medsebojne povezanosti vseh stvari.
- Duhovnost je v bistvu iskanje smisla, oblikovanje pomenov.
- Duhovnost je vedno navzoča v učnem okolju.
- Duhovni razvoj pomeni napredek v smeri večje avtentičnosti.
- Duhovnost zadeva to, kako ljudje konstruirajo znanje skozi večinoma nezavedne
- in simbolne procese, ki se izražajo v umetnosti, glasbi, simbolih in v ritualih.
- Duhovna izkušnja se pogosto zgodi nepričakovano (Tisdell 2003, 28–29).

Nekateri raziskovalci (Dirx, Mezirow in Cranton 2006, 130; Tisdell 2003, 28–29) trdijo, da je duhovnost vedno navzoča v učnem okolju, drugi (Merriam, Caffarella in Baumgartner 2007, 204) zapišejo, da mora v učnem okolju obstajati prostor, v katerem se duhovno učenje lahko razvije. Takšen prostor omogoča varno, spodbudno in odprto okolje, v katerem lahko poteka racionalni dialog. V takšnem »sve-

tem« okolju obstajajo trije elementi, kakor so dialog, spoštovanje in odgovornost (Vella 2000, 12–14), ki omogočajo poslušanje in slišanje drugega brez obsojanja, s sprejemanjem in z empatijo (Simonič 2010, 123–125). Varen partnerski odnos lahko pomeni eno takšnih možnosti.

2. Metodologija

2.1 Namen

Namen raziskave je, preučiti, s kakšnimi spremembami se partnerja srečujeta na prehodu v starševstvo in kako se s spremembami povezuje duhovno učenje.

2.2 Vzorec

V raziskavo je bilo vključenih deset parov, ki so pričakovali prvega otroka. Starost udeležencev je bila od 22 do 34 let in so bili v partnerskem odnosu od treh do enajst let, od tega je bilo sedem parov s sklenjeno zakonsko zvezo, trije so živeli v zunajzakonski skupnosti. Vsi udeleženci so bili visoko izobraženi, s končano najmanj sedmo stopnjo izobrazbe. Trije pari so živeli na podeželju, sedem pa v mestnem okolju. Vzorec je zajel pare, ki so živeli na območju osrednje Slovenije in Dolenjske.

2.3 Instrumenti

Podatke smo zbirali z biografskim tematskim intervjujem, za katerega je značilno, da kombinira metodo življenjske zgodbe s polstrukturiranim intervjujem (Kožar Rosulnik in Ličen 2015, 153–155; Merrill in West 2009, 19–125). Vprašanja, ki so temeljila na preteklih raziskavah obravnavane problematike in obstoječe literature, so odprta in postavljena vnaprej, druga se oblikujejo med samim potekom intervjuja. Vprašanja so se osredotočala na naslednje vsebine: nosečnost, partnerski odnos v nosečnosti in pričakovanja, v drugem delu pa na porod, življenje po porodu, partnerski odnos po porodu, uresničena pričakovanja in spremembe po porodu.

2.4 Postopek

Udeležence smo v raziskavo povabili prek forumov in izobraževalnih delavnic za prihodnje starše, ki potekajo znotraj zdravstvenih institucij. Sodelovanje v raziskavi je bilo prostovoljno, udeleženci so bili ustrezno seznanjeni z namenom raziskave pred začetkom izvajanja in so dali pisno dovoljenje za snemanje intervjujev, ki so bili označeni s šiframi in po končani obdelavi podatkov tudi uničeni.

Intervjuje, ki so v povprečju trajali od 60 minut do 90 minut, smo opravili dvakrat, prvič pred rojstvom otroka v zadnjem trimesečju nosečnosti in drugič šest do dvanajst mesecev po rojstvu otroka. Izvajanje je potekalo v sobi na centru, po rojstvu otroka pa na željo udeležencev tudi na njihovem domu. Intervjuvali smo oba partnerja skupaj.

2.5 Obdelava podatkov

Življenjske zgodbe udeležencev smo posneli in napravili transkripte, ki smo jim določili enote kodiranja, nato pa izvedli odprto kodiranje, torej smo sorodne kode združili v kategorije in analizirali značilnosti kategorij, sledilo je odnosno kodiranje, pri tem smo iskali povezave in odnose med kategorijami (Miles, Huberman in Saldana 2014, 69–159; 193–322). Izpostavljene kategorije predstavljamo v naslednjem poglavju.

3. Rezultati in razprava

3.1 Duhovno učenje in spremembe v partnerskem odnosu

Raziskava je pokazala, da se ob prihodu prvega otroka v življenje partnerjev izpostavi priložnost za duhovno učenje v povezavi z vsemi področji sprememb, s katerimi se partnerja soočata, kakor so porazdelitev gospodinjskega dela, oblikovanje identitete, navade, konflikti in komunikacija, odnosi s širšo socialno mrežo.

Ob tem postaja njun partnerski odnos glavni dejavnik, ki odločilno prispeva k prilagoditvi na nove zahteve in odgovornosti, od kakovosti, vzpostavljene že pred rojstvom, pa je odvisno, kako bosta zaznavala spremembe in kako bosta ob tem izkoristila možnosti za duhovno učenje. Tako so se potrdila spoznanja tujih raziskav (Cowan in Cowan 1992, 203–206; Feeney idr. 2001, 179–195; Mitnick, Heyman in Smith Sleep 2009, 848–852), da kakovost partnerskega odnosa pred rojstvom otroka prispeva k temu, kako bo potekala prilagoditev na življenje v prvih mesecih po rojstvu otroka.

Nekaj citatov izjav udeležencev, ki odsevajo ugotovitve:

»Ker sva šest let skupaj, je drugače, je en temelj vzpostavljen prav v tem kontekstu.«

»Ne razumem ljudi, ki pravijo, da so otroci tak problem in jim oni vodijo življenje, da posežejo med njima. Ne verjamem, da otrok poseže vmes, da se ti potem skregaš z možem. A se drugače ne bi?«

»Če bova midva znala, bo tudi otrok v redu.«

»Si že toliko časa skupaj, da veš, kam kaj spada.«

»Odnos med nama je osnova. Če med nama »klapa«, če se ne pogovarjava, potem so tudi konflikti.«

Ugotovitve raziskave so, da partnerja oblikujeta nove pomene v podpirajočem se partnerskem odnosu, za katerega prevzemata tudi odgovornost. Pokazalo se je, da se že med nosečnostjo izpostavijo skupne točke v referenčnih okvirih partnerjev, ki postanejo še posebej pomembne ob napornih trenutkih starševstva. Drug drugemu postajata pomembna podpora pri spreminjanju referenčnega okvira, ko postavljata ustrezne razmejitve med partnerskim in starševskim odnosom. Duhovno učenje poteka v spodbudnem, varnem, podpirajočem se in »svetem« okolju (Merriam, Caffarella in Baumgartner 2007, 200; Simonič, Rahne in Novšak 2013, 340–342), ki drugače ob rojstvu otroka postane ranljivo in občutljivo (Poljanec in Simonič 2012, 117–121).

3.2 Duhovno učenje in pripadnost v odnosu

Nosečnost sproži posebno stanje za partnerski odnos, v katerem obstajajo priložnosti za razvoj odnosa. Ugotovili smo, da pričakovanje otroka partnerja zbliža, utrdi pripadnost in ju poveže, partnerja se zavedata, da ju izkušnja povezuje še bolj in na drugačen način.

Udeleženci so povedali:

- »Še bolj sva se zblížala, še bolj si prepričan, da boš skupaj.«
- »Bolj sva povezana, nikoli še nisva bila tako.«
- »Občutek gnezdenja in materinstva te še bolj poveže, da rečeš: to je to!«
- »Se čuti, da postajamo družina. Tako sva bolj korenine utrdila.«
- »Ja, bolj si si blizu, več govoriva o nas, nova toplina je med nama.«
- »Večje zaupanje je med nama. Odnos se je resnično poglobil.«
- »Nosečnost je povezala najin zakon na eno višjo raven, na nekaj višjega, kot sva midva.«

Partnerji zaznavajo več bližine in povezanosti, njihov odnos se poglobi. Občutek »dvojine« se v nosečnosti začne spreminjati v »množino«. Partnerski odnos se pripravlja za sprejem novega člana, odpira se tudi učenju.

V nasprotju s starejšimi raziskavami (Belsky 1994, 120; Cowan in Cowan 1992, 91–113, 177–179; Twenge, Campbell in Foster 2003, 578–580), ki so opazile upad zadovoljstva in kakovosti partnerskega odnosa po rojstvu otroka, so rezultati raziskave v skladu z novejšimi spoznanji (Mitnick, Heyman in Smith Sleep 2009, 850–852; Simonič in Poljanec 2014, 271) o spremembah partnerskega odnosa v različne smeri, bodisi da se partnerja po rojstvu otroka zblížata bodisi se zadovoljstvo zniža ali ostane enako.

3.3 Duhovno učenje ob pripisovanju pomenov otrokovemu rojstvu

Udeležencem je rojstvo otroka pomenilo nadaljevanje in rast zadovoljnega partnerstva. V skladu z duhovnim učenjem kot oblikovanjem pomenov so otrokov prihod poimenovali kot »posebno darilo«, ki prinaša nov smisel življenju. Za ženske v raziskavi je materinstvo najvišji smisel življenja, kakor je opaziti iz naslednjih citatov:

- »Imeti otroka je največji smisel življenja!«
- »Otrok je krona odnosa!«
- »Nosečnost je najlepše, kar se ti v življenju zgodi, če tega ne probaš, ti nekaj manjka, res je stres in napor, samo je res nekaj novega.«
- »Otrok ti oplemeniti tvoj obstoj.«
- »To je najlepše, kar se ti v življenju zgodi, in nimaš nič zaslug za to. Dar in nič več. Si srečen, da je tebi to dano imeti.«
- »Je pikica na i odnosu.«

Otrok »oplemeniti življenje, je nekaj najlepšega, kar se zgodi, smisel življenja, krona odnosa«. Nova izkušnja starševstva osmišlja življenje in mu daje novo vrednost. Starševstvo daje nov smisel, vzpostavlja se povezanost z »višjim namenom« življenja (Tisdell 2003, 28–29; 2007, 535).

3.4 Duhovno učenje in religija

Duhovno učenje ni nujno povezano z religijo in z vernostjo posameznika (Tisdell 2003, 28–29; 2007, 538–539), vendar se je v raziskavi pokazalo, da je verska pripadnost izredno pomembna za nekatere udeležence, kakor je opaziti iz naslednjih izjav:

»Ne bi zdržala, če ne bi imela Marije. Zdržala, ko sem čakala iz meseca v mesec, kaj bo. Nosečnost je bila rizična. Čutila sem njeno prisotnost in nekako vem, da se drugače ne bi dobro izteklo.«

»Imela sem težave z zanositvijo, molila sva za dojenčka. Pogosto sva šla v cerkev in molila za njegovo zdravje in bila hvaležna, ko nama ga je Bog poslal.«

»Otrok je resnično darilo od Boga, je blagoslov.«

»Molila sva, da bo z otrokom vse v redu, molila sva tudi za naju.«

»Bog je prisoten v moji nosečnosti.«

»Zame je otrok čudež. Darilo od Boga.«

»Molitev je tudi naju bolj povezala.«

Partnerji so zaznavali možnost, imeti otroka, kot darilo od Boga, izražali so hvaležnost in se z molitvijo obračali po pomoč, ob tem pa se je spreminjal tudi njihov odnos. To je v skladu z raziskavo (Mahoney 2010), ki je v pregledu kvantitativnih raziskav iz obdobja od leta 1999 do leta 2009 izpostavila, da je visoka stopnja verskega udejstvovanja oziroma pomembnost religije za enega ali oba zakonca povezana z njunim zadovoljstvom po rojstvu otroka, medtem ko nekatere ugotovitve (Dew in Wilcox 2011, 7–10) kažejo, da obiskovanje verskih obredov v nosečnosti ne deluje napovedalno za spremembe zadovoljstva med partnerjema po rojstvu otroka.

3.5 Duhovno učenje in čustva

Duhovno učenje je povezano z različnimi čustvi, ki jih partnerja intenzivno doživljata že med nosečnostjo, pa tudi po rojstvu otroka in so povezana z njihovo željo, postati »dober starš« in optimalno poskrbeti za otroka. Odločitev za otroka so vsi pari sprejeli iz čustvenih motivov, iz pristne želje po nadgradnji odnosa in ne iz dolgočasja v odnosu ali iz želje po popestritvi skupnega življenja.

Duhovno učenje poteka v povezavi z učenjem prepoznavanja, izražanja in razumevanja svojih lastnih in partnerjevih čustev, ko doživljata nove dimenzije čustvovanja v izkušanju pozitivnih in negativnih čustev. Opaziti je več pozitivnih čustev, izraženih v naklonjenosti, skrbnosti in predanosti. Nekatere matere so povedale: »Postal je bolj pozoren, vedno me vpraša, kaj si želim; čutim, da bolj poskrbi zame; potrpežljivo čaka, ko se počasi premikam.« Hkrati pa matere bolj poskrbijo tudi zase. »Sedaj bolj zdravo jem, več spim in se malo jezim, da ne bi škodilo otroku,« je povedala prihodnja mama. Moški se v času nosečnosti učijo izražati več skrbi ženski, ob tem spreminjajo sebe, ko se učijo zdržati s spreminjajočimi se čustvenimi odzivi ženske, ki so povezani tudi s hormonskimi spremembami.

Že med nosečnostjo se sproži »brezizhodna dilema« (Mezirow 1991, 168), ko partnerja intenzivno doživljata različna čustva, predvsem čustvo strahu, in se ob tem povežeta v svojem partnerskem odnosu v racionalni dialog, v katerem »kri-

tično ocenjujeta predpostavke in identificirata problematične ideje, vrednote, čustva« (Mezirow 2000, 15).

Izpostavljen je strah pred porodom, strah za prihodnost in strah za otrokovo zdravje, to dvoje pogosto ostane navzoče tudi po otrokovem rojstvu.

»Skrbi me otrokovo zdravje.«

»Ko otrok prvič zboli, misliš, da boš znorel. Panika te, to občutiš.«

»Strahovi so večji in jih bolj resno vzameš. Strahovi za prihodnost, kronične bolezni, to ni bila teme prej. Strahovi glede življenja, ki pride. Strah, da boš brezposeln.«

»Strahovi, ali boš zmozel otroka vzgojiti, kot je prav.«

Pari izražajo večjo skrb drug drugemu, večja je pripadnost in več izrazov pozitivnih čustev, učijo se izražati strahove v varnem odnosu, v katerem se vzpostavljajo novi pomeni.

3.6 Duhovno učenje v odnosih z izvorno družino

Ob otrokovem rojstvu se vzpostavijo nove vloge tudi na ravni širše družine, ko se ob mladih starših oblikujeta vlogi dedka in babice. Stari starši imajo pomembno vlogo na prehodu v starševstvo, bodisi pomenijo fizično in čustveno pomoč bodisi postanejo dodaten stres za mlado družino (Cowan in Cowan 1992, 138–149; Glade, Bean in Vira 2005, 320). Ugotovitve raziskave so pokazale, da se odnosi na nivoju dveh generacij lahko spremenijo ali ostanejo enaki, odvisno od kakovosti odnosov pred rojstvom otroka. Zadovoljni odnosi se navadno nadaljujejo tudi po rojstvu otroka, prepleteni so s pozitivnimi čustvi, pripadnostjo in razumevanjem med dvema sistemoma, medtem ko problemi, ki vzniknejo po rojstvu otroka, pogosto izvirajo že iz preteklosti. Duhovno učenje poteka v partnerskem odnosu v smeri oblikovanja novih pomenov odnosom s starši. Mladi starši so povedali:

»Otrok te spremeni. Zdaj je vez med mano in mamó, ki je prej ni bilo. Zdaj razumem, kaj je delala in zakaj je počela, kar je počela.«

»Naravno je, da se zbližaš s starši. Prej se nismo družili, v nosečnosti pa je poklicala, se zanimala, kako sem, je zdaj prava količina tega, ni preveč.«

»Zdaj šele razumem mamó, zakaj mi je vedno težila, naj oblečem spodnjo majico. Zdaj je drugače, razumeš, da v nekem trenutku ni mogla drugače, ni imela izbire.«

»Starši mi veliko pomagajo, praktično, pa tudi z nasveti. Z obema si postaneš bolj blizu, si zdaj ti v podobni situaciji, vidiš, da jim ni bilo vedno lahko vzgajati.«

Starši so v raziskavi oblikovali nove pomene izkušnjam iz preteklosti, postali so bolj odgovorni in se povezovali s svojimi starši kot odgovorni odrasli posamezniki. Potekal je proces diferenciacije (Bowen 1978), ko so postavljali meje do svoje izvorne družine tako, da so samostojno odločali in izbirali, kako bodo živeli, hkrati pa so ostali s svojimi starši še vedno povezani. Ko sta partnerja čustveno osamosvojena od svoje družine, bosta tudi izkušnjam iz svoje izvorne družine pripisala drugačen pomen. Za pare v raziskavi velja, da so svojim staršem odpustili za napake, oblikovali so drugačne pomene preteklim vzgojnim prijemom in razumeli starševska ravnanja in delovanja.

4. Sklep

Življenjski prehodi, kakor je rojstvo otroka, pomenijo intenzivno izkušnjo za partnerski odnos, v katerem se vzpostavljajo možnosti za duhovno učenje. Duhovno učenje je možno opaziti v povezavi z vsemi spremembami v novonastajajoči družini. Partnerji so odprti za učenje, kritično reflektirajo svoje referenčne okvire in pripisujejo drugačne pomene svojim sedanjim in preteklim izkušnjam, ob tem partnerski odnos deluje kot glavna podpora in spodbuda pri vzajemnem učenju.

Kljub omejitvam raziskave, kakor je uporabljena metoda zbiranja podatkov, ki se osredotoča na subjektivno zaznavanje spremembe pri partnerjih, neupoštevanje preostalih dejavnikov, ki so morebiti med raziskovanjem še vplivali na spremembe, vzorec, v katerega so bili vključeni le partnerji, ki so bili pripravljene sodelovati v raziskavi in za katere je opaziti visoko stopnjo kakovosti in zadovoljstva v odnosu, in dejstvo, da rezultati veljajo zgolj za omenjeno raziskavo, ugotovitve dopolnjujejo in potrjujejo obstoječe raziskave, odpirajo nove možnosti za preučevanja omenjenega fenomena in dajejo izhodišča, ki se lahko uporabijo za pripravo izobraževalnih programov za prihodnje in mlade starše.

Reference

- Belsky, Jay.** 1994. *The Transition to Parenthood: How a First Child Changes Marriage*. New York: Delacorte Press.
- Bowen, Murray.** 1978. *Family Therapy in Clinical Practice*. New York: Jason Aronson.
- Brooks, Ann.** 2000. Cultures of Transformation. V: Arthur L. Wilson in Elizabeth R. Hayes, ur. *Handbook of Adult and Continuing Education*, 161–170. San Francisco: Jossey-Bass.
- Capeheart-Meningall, Jennifer.** 2005. Role of Spirituality and Spiritual Development in Student Life outside the Classroom. *New Directions for Teaching and Learning* 104:31–36.
- Cowan, Carolyn P., in Philip Cowan.** 1992. *When Partners Become Parents: The Big Life Change for Couples*. United States of America: Basic Books.
- Dew, Jeffrey P., in W. Bradford Wilcox.** 2011. If Momma ain't Happy: Explaining Declines in Marital Satisfaction among New Mothers. *Journal of Marriage and Family* 73:1–12.
- Dirkx, John M.** 2006. Engaging Emotions in Adult Learning: A Jungian Perspective on Emotion and Transformative Learning. *New Directions for Adult and Continuing Education* 109:15–26.
- Dirkx, John M., Jack Mezirow in Patricia Cranton.** 2006. Musings and Reflections on The Meaning, Context, and Process of Transformative Learning: A Dialogue Between John M. Dirkx and Jack Mezirow. *Journal of Transformative Education* 4:123–139.
- Doss, Brian D., Galena Rhoades, Scott M. Stanley in Howard Markman.** 2009. The Effect of the Transition to Parenthood on Relationship Quality: An Eight-year Prospective Study. *Journal of Personality and Social Psychology* 96:601–619.
- English, Leona M., in Marie A. Gillen.** 2000. Addressing the Spiritual Dimensions of Adult Learning: What Educators Can do. *New Directions for Adult and Continuing Education* 85:17–28.
- Feeney, Judith A., Lydia Hohaus, Patricia Noller in Richard P. Alexander.** 2001. *Becoming Parents: Exploring the Bonds Between Mothers, Fathers and Their Infants*. New York: Cambridge University Press.
- Glade, Aaron, Roy Bean in Rohini Vira.** 2005. A Prime Time for Marital/Relational Intervention: A Review of the Transition to Parenthood Literature with Treatment Recommendations. *The American Journal of Family Therapy* 33:319–336.
- Gottman, John M., Alyson F. Shapiro in Joni Parthemer.** 2004. Bringing the Baby Home: A Workshop for New and Expectant Parents. *International Journal of Childbirth Education* 19:28–30.
- Halford, W. Kim, Jemima F. Petch in Debra Creedy.** 2009. Promoting a Positive Transition to Parenthood: A Randomized Clinical Trial of Couple Relationship Education. *Prevention Science* 11:89–100.

- Healy, Mike.** 2000. East Meets West: Transformational Learning and Buddhist Meditation. V: Thomas J. Sork, Valerie Lee Chapman in Ralf St. Clair, ur. *Proceedings from the 41st Annual Adult Education Research Conference*. Vancouver: University of British Columbia. <http://www.edst.educ.ubc.ca/aerc/2000/healym-final.pdf/> (pridobljeno 14. 7. 2014).
- Kožar Rosulnik, Klara, in Nives Ličen.** 2015. Preplet migracij in učenja: biografsko učenje kot formiranje identitete in znanja ob migracijskih izkušnjah. *Dve domovini* 41:151–162.
- LeMasters, Edward.** 1957. Parenthood as Crisis. *Marriage and Family Living* 19:352–355.
- Mahoney, Annette.** 2010. Religion in families 1999 to 2009: A Relational Spirituality Framework. *Journal of Marriage and Family* 72:805–827. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3219420/> (pridobljeno 10. 6. 2015).
- Merriam, Sharan B., Rosemary S. Caffarella in Lisa M. Baumgartner.** 2007. *Learning in Adulthood: A Comprehensive Guide*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Merrill, Barbara, in Linden West.** 2009. *Using Biographical Methods in Social Research*. London: Sage.
- Mezirow, Jack.** 1991. *Transformative Dimensions of Adult Learning*. San Francisco: Jossey-Bass.
- . 1996. Contemporary Paradigms of Learning. *Adult Education Quarterly* 46:158–172.
- . 2000. *Learning as Transformation: Critical Perspectives on a Theory in Progress*. San Francisco, CA: John Wiley & Sons.
- . 2009. Learning to be a Person in Society: Learning to be Me. V: Knud Illeris, ur. *Contemporary Theories of Learning: Learning Theorists in Their Own Words*, 90–105. New York: Routledge.
- Miles, Matthew B., Michael Huberman in Johnny Saldana.** 2014. *Qualitative Data Analysis: A Methods Sourcebook*. Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Mitnick, Danielle M., Richard E. Heyman in Amy M. Smith Slep.** 2009. Changes in Relationship Satisfaction across the Transition to Parenthood: A Meta-Analysis. *Journal of Family Psychology* 23:848–852.
- Poljanec, Andreja, in Barbara Simonič.** 2012. Starševstvo kot prostor razvoja empatije pri otroku. *Bogoslovni vestnik* 72:113–122.
- Rossi, Alice.** 1968. Transition to Parenthood. *Journal of Marriage and the Family* 30:26–29.
- Schulz, Marc S., Carolyn P. Cowan in Philip Cowan.** 2006. Promoting Healthy Beginnings: A Randomized Controlled Trial of a Preventive Intervention to Preserve Marital Quality During the Transition to Parenthood. *Journal of Consulting and Clinical Psychology* 74:20–31.
- Shapiro, Alyson F., in John Gottman.** 2005. Effects on a Marriage of Psycho-Communicative-Educational Intervention With Couples Undergoing the Transition to Parenthood: Evaluation at 1-Year Intervention. *The Journal of Family Communication* 5:1–24.
- Simonič, Barbara.** 2010. *Empatija*. Ljubljana: Brat Frančišek in Frančiškanski družinski inštitut.
- Simonič, Barbara, in Andreja Poljanec.** 2014. Building Motherhood in the Young Mothers' Group. *Child Care in Practice* 20:270–285.
- Simonič, Barbara, Tina Rahne Mandelj in Rachel Novšak.** 2012. Religious-Related Abuse in the Family. *Journal of Family Violence* 28:339–349.
- Tanyi, Ruth A.** 2002. Towards Clarification of the Meaning of Spirituality. *Journal of Advanced Nursing* 39:500–509.
- Tisdell, Elizabeth J.** 2003. *Exploring Spirituality and Culture in Adult and Higher Education*. San Francisco: Jossey-Bass.
- . 2007. In the New Millennium: The Role of Spirituality and the Cultural Imagination in Dealing with Diversity and Equity in the Higher Education Classroom. *Teachers College Record*, št. 109:531–560.
- . 2012. Themes and Variations in Transformative Learning: Interdisciplinary Perspectives on Forms that Transform. V: Edward Taylor in Patricia Cranton, ur. *A Handbook of Transformative Learning*, 21–37. San Francisco: Jossey-Bass.
- Tisdell, Elizabeth J., in Derise E. Tolliver.** 2001. The Role of Spirituality in Culturally Relevant and Transformative Adult Education. *Adult Learning* 12:13–14.
- Twenge, Jean M., Kith W. Campbell in Craig A. Foster.** 2003. Parenthood and Marital Satisfaction: A Meta-Analytic Review. *Journal of Marriage and Family* 65:574–583.
- Vella, Jane.** 2000. A Spirited Epistemology: Honoring the Adult Learner as Subject. *New Directions for Adult and Continuing Education* 85:7–16.